

Is er EEN EDI (r)evolutie GAANDE?

Friso de Jong

mr. F.W. (Friso) de Jong is directeur van Silverback B.V., meesters in digitale duurzaamheid. Silverback ondersteunt zakelijke en non-profitorganisaties met diensten op het snijvlak van recht, techniek en organisatie. Voor meer informatie jong@silver-back.nl.

De afgelopen jaren hebben bedrijven tal van prikkels gekregen om zich meer bezig te houden met elektronische gegevensuitwisseling. Elektronische gegevensuitwisseling zou moeten leiden tot betere bedrijfsprocessen en die moeten idealiter weer leiden tot lagere (productie)kosten. Het MKB daarentegen ziet in eerste instantie het nut er niet van om zich juist nu bezig te houden met elektronische berichtuitwisseling. De markt is immers moeilijk genoeg en een dergelijk onderwerp verhoogt alleen maar de complexe (economische) realiteit.

Toch is er een interessante ontwikkeling gaande. De kern hiervan is allereerst dat grotere bedrijven en brancheorganisaties steeds vaker van hun MKB leveranciers gaan verlangen dat zij hun gegevens gaan aanleveren via gestructureerd dataverkeer. Daarbij willen ze het liefst gebruik maken van systemen waarin zij al eerder in hebben geïnvesteerd. Dat is niet alleen gemakkelijk; het moet er ook voor zorgen dat hun pogingen tot kostenbesparingen niet meteen stranden in te hoge kosten aan hun zijde. Het gevolg? De ambitie om gestructureerd dataverkeer vergaand toe te passen gaat gepaard met afwenteling van de kosten op de MKB leveranciers.

Diezelfde MKB leveranciers staan vervolgens voor de vraag hoe zij dit moeten aanpakken. Niet alleen in technisch, maar ook in financieel opzicht. Allereerst kunnen ze niet voor elke grote klant, die werkt met gestructureerd dataverkeer, zomaar de nodige aanpassingen maken en investeringen plegen. Bovendien heeft elke klant andere wensen. De MKB leveranciers maken daarbij de volgende afweging: wegen de investeringen, die zij moeten plegen om deze klant(en) te kunnen behouden, wel op tegen de omzet die ze via deze klant kunnen genereren?

Want de MKB toeleveranciers willen hun grootste klant(en) logischerwijs tot een bepaalde grens ter wille zijn. Zij willen hun gegevens wel (verplicht) elektronisch aanleveren, maar dan wel zonder al te veel investeringen. Immers, het moet financieel en technisch gezien wel behapbaar blijven om op de wensen (lees: eisen) van de klant in te gaan. Zodoende wordt voorkomen dat een organisatie door de klant 'scheef wordt getrokken'. Men gaat dus niet zonder meer overstag.

Er is dus een situatie ontstaan waarbij 'buying power' en 'supply power' elkaar gaan ontmoeten. Is er daarbij sprake van een evolutionaire stap, een herschikking, in elektronisch berichtenverkeer of hebben we te maken met een revolutie? De geschiedenis leert dat gestructureerd dataver-

keer voornamelijk is gebaseerd op netwerken van voor de opkomst van internet. Recente ontwikkelingen zoals internet, XML en XADSE laten zien dat MKB bedrijven serieus tegenwicht kunnen bieden.

De geschiedenis van elektronische gegevensuitwisseling

Vanaf het moment dat elektronische communicatie mogelijk werd, is informatie voornamelijk bilateraal uitgewisseld. Dus, partij A communiceerde afzonderlijk met partij B met informatie en weer andere informatie werd op een andere wijze met partij C gecommuniceerd. Dit had als gevolg dat een bedrijf te maken kreeg met allerlei formaten, protocollen, verbindingen. Voor een gemiddeld bedrijf werd dit al snel een onbegonnen zaak bij een groot aantal klanten of leveranciers.

EDI (Electronic Data Interchange) standaarden moesten uitkomst bieden, door de verscheidenheid aan bilaterale documentformaten naar een enkel documentformaat terug te brengen. Helaas werden deze formaten (door concurrenten) vaak zodanig algemeen bevonden dat er al snel weer specifieke formaten werden ontworpen voor vrijwel elk type bericht. Kortom de diversiteit werd weer in haar oude glorie hersteld. En als er al een standaard werd vastgesteld, dan moesten er relatief dure EDI experts aan te passen komen om het nu gestandaardiseerde berichtenverkeer in de hele keten van toeleverancier tot eindgebruiker in goede banen te leiden.

Al met al is het implementeren en organiseren van EDI een kostbare en tijdrovende zaak. Daardoor zijn het voornamelijk de grote organisaties die de keuze voor EDI hebben gemaakt. MKB bedrijven maken gewoon nog gebruik van de fax en van e-mailverkeer. Het mag dan zo zijn bij grotere organisaties tachtig procent van de omzet uit twintig procent van klanten wordt gehaald. Daar staat wel tegenover dat de resterende twintig procent van de omzet uit die overige tachtig procent van de voornamelijk kleine MKB klanten moet worden gehaald. En deze beschikken vrijwel nooit over EDI mogelijkheden voor die ene klant en ook niet voor die andere klant.

Nieuwe ontwikkelingen

Ook in de context van deze ontwikkeling speelt internet een onderscheidende rol. Immers, internet creëerde een laagdrempelige manier om elektronische gegevens van het ene naar het andere netwerk te transporteren. Vergelijk deze 'In-

ternetwerken' met de starre EDI netwerken. Want dan blijkt hoe flexibel, goedkoop, snel en gemakkelijk uit te rollen en te onderhouden deze nieuwe netwerken zijn. Er is geen ontbreken meer aan. EDI netwerken en partijen die EDI netwerken voor bedrijven onderhouden (de EDI-VAN's) zullen het onderspit gaan delven. Bovendien ontstaan er gemakkelijkere methoden voor het MKB om elektronische gegevens uit te wisselen: XML. Dankzij XML en internet heeft het MKB nu een stevig weerwoord tegen de EDI druk.

Het grote voordeel van XML ten opzichte van EDI is dat XML berichten zowel door mensenogen als door een applicatie te lezen zijn. Door de structuur van XML is het bovendien makkelijker om een bericht op te bouwen uit XML, dat bovendien goed leesbaar is. Dat verklaart ook waarom steeds meer organisaties gaan werken met XML. Zo wordt in online boekhouden XML toegepast en ook de belastingdienst draagt haar steentje bij met de XML Audit File. Microsoft heeft eveneens aangekondigd om in het nieuwe Office pakket XML neefjes van Word, Excel en Powerpoint beschikbaar te stellen.

Ook in overheidsland groeit de overtuiging om XML toe te passen. Zo blijkt uit studies van de afdeling 'Digitale bewaring' van het Nationaal Archief dat XML er voor kan zorgen dat elektronisch uitgewisselde informatie ook na vele jaren raadpleegbaar, toegankelijk en authentiek is.

Internet en XML maken het dus allereerst voor het MKB mogelijk om een technisch alternatief te bieden tegen de EDI gedachten van de grote klant. Bovendien biedt het de mogelijkheid voor de MKB bedrijven om sneller, gemakkelijker en goedkoper elektronische berichten met elkaar uit te wisselen. Daarmee ontstaat naast een technisch argument ook een financieel argument richting de grote klant, die elektronische berichtenverkeer via zijn al bestaande EDI systeem wil afdwingen en afwentelen.

Addertje onder het gras?

Helaas, er zit wel een addertje onder het gras. In het geval van EDI is er een hele set van afspraken gemaakt tussen de verzenders en de ontvangers van dergelijke berichten. Dat moet er voor zorgen dat de betrouwbaarheid en rechtszekerheid van de EDI communicatie is gewaarborgd. Als het bijvoorbeeld gaat om factuurberichten, dan wordt met deze set van afspraken voldaan aan de fiscale eisen van authenticiteit van de herkomst en integriteit van de inhoud. Bij de tegenhanger van EDI, het Internet en XML, ontberen deze afspraken en waarborgen van nature.

Er is dus iets extra's nodig om deze afspraken en waarborgen aan XML berichtenuitwisseling te kunnen koppelen. Het liefst zonder dat het de voordelen van internet en XML al te veel tenietdoet. We gebruiken digitaal factureren om dit te verduidelijken.

Zo zegt de belastingdienst dat digitaal factureren is toegestaan, zolang maar aan een aantal voorwaarden is voldaan. Allereerst moet er sprake zijn van acceptatie van digitaal factureren door de beoogde ontvanger. Daarnaast moet de fac-

tuur uitgereikt worden (laten inloggen met een gebruikersnaam en wachtwoord is geen uitreiken). Belangrijker is dat bij een digitale factuur de authenticiteit van de herkomst en de integriteit van de inhoud moet kunnen worden gewaarborgd.

De Wet op de Omzetbelasting geeft daarbij drie mogelijkheden. De eerste is, inderdaad, het toepassen van EDI. En dat is juist weggelegd voor de grote partijen. De andere mogelijkheid is om een geavanceerde elektronische handtekening toe te passen. En deze variant is juist weer geschikt voor het gebruik bij e-mailberichten en PDF documenten door kleinere organisaties. Met deze varianten ontstaat dus geen elektronische berichtenverkeer tussen partijen van diverse groottes en pluimage. Er is nog een derde variant. Dit is de zogenoemde 'eigen variant'. Deze lijkt de meeste potentie te hebben om het hierboven geschetste probleem voor wat betreft facturen op te lossen. Daar staat tegenover dat het toepassen van deze variant gemeld moet worden bij de Belastingdienst. Bovendien kan de Belastingdienst bezwaar maken tegen het toepassen van deze variant. Kortom de drie varianten afzonderlijk bieden geen uitkomst van de ontwikkeling die nu gaande is.

Dat brengt de conclusie met zich mee dat ook de Belastingdienst uitgaat van de verouderde tweedeling tussen grote organisaties en kleine organisaties. Is er dan geen oplossing? Jawel, XADES zou een oplossing kunnen zijn.

XADES

XADES staat voor XML Advanced Electronic Signature. Het definieert een XML formaat voor het toepassen van geavanceerde en gekwalificeerde elektronische handtekeningen. Deze voldoen aan de Europese richtlijn betreffende elektronische handtekeningen. Deze richtlijn is in het Burgerlijk Wetboek verwerkt. De XADES is een aanvulling op de al bestaande XML handtekening die is opgebouwd door het W3C (XMLDsig).

XADES is een van de standaarden voor het ondertekenen van XML berichten. Daarmee biedt XADES de mogelijkheid om zowel aan gestructureerd dataverkeer te doen en tevens te kunnen voldoen aan de eisen van een geavanceerde elektronische handtekening en daarmee aan de eisen van de authenticiteit, van de herkomst en integriteit van de inhoud. Bovendien zijn XADES ondertekende XML berichten gemakkelijk voor langere tijd rechtsgeldig te archiveren.

XADES is dus een combinatie van EDI en het toepassen van een digitale handtekening, de twee eerste varianten die in de Wet op Omzetbelasting staan vermeld. En met deze combinatie kunnen grote en kleine bedrijven gestructureerde gegevens met elkaar uitwisselen.

Evolutie, maar nog geen revolutie

Het mag duidelijk zijn. Er zijn twee ontwikkelingen gaande. De grote organisaties zien steeds meer de voordelen van

elektronische berichtenuitwisseling en leggen hun EDI communicatie nu ook op aan hun kleinere leveranciers. Deze leveranciers lijken tussen het wal en het schip te komen. De investering in het starre EDI is fors, maar als ze niet investeren dreigen ze een grote klant kwijt te raken.

Echter de kleinere organisaties hebben met Internet, XML en XADES nieuwe technologie in handen die het mogelijk

maakt om zowel met elkaar als met grote klanten te communiceren.

Ergens in de tijd komen deze twee ontwikkelingen elkaar tegen. En dan is het de vraag welke van de twee ontwikkelingen het sterkst is. Al met al is er een stevige evolutie in elektronische gegevensuitwisseling gaande. Maar nog geen revolutie. Of dat het geval is weten we pas over een paar jaar.